

9. Kozma, R. (2011). Transforming education: Assessing and teaching 21st century skills. OECD Education Working Papers.
10. Anderson, T., & Dron, J. (2012). Learning technology through three generations of distance education pedagogy. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, 15(2), 1–14.
11. Jamaldinov, S. A. (2024). THE ROLE OF THE FAMILY IN FORMING ENTREPRENEURIAL MOTIVATION. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(4 SPECIAL), 404–409. Retrieved from <https://erus.uz/index.php/er/article/view/6123>
12. OILADA MEHNAT MOTIVATSIYASINI RIVOJLANTIRISH ORQALI TARBIYALASH METODIKASI. (2024). Yangi O'zbekistonda Tabiiy Va Ijtimoiy-Gumanitar Fanlar Respublika Ilmiy Amaliy Konferensiyasi, 2(11), 12-14. <https://universalpublishings.com/index.php/gumanitar/article/view/7804>
13. Jamaldinov, S. A. (2024). THE ROLE OF THE FAMILY IN FORMING ENTREPRENEURIAL MOTIVATION. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(4 SPECIAL), 404–409. Retrieved from <https://erus.uz/index.php/er/article/view/6123>
14. Jamaldinov Sarvar Azimjanovich University of Business and Science Pedagogika va psixologiya kafedrası 2-bosqich magistranti. (2025). OILA MUHITIDA TADBIRKORLIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14614089>
15. O'rmonjonov Azizbek Muhammadjon o'g'li. (2025). MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALAR UCHUN INKLYUZIV TA'LIM SHAROITIDA MUSIQIY TA'LIMNI TASHKIL ETISH METODIKASI. *Kelajak o'qituvchisi - Kelajak Bunyodkori*, 1(1), 470-475.

XULQ MODELI IMITATSIYASI ASOSIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IJTIMOY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHGA DOIR ILG'OR TAJRIBALAR

Ibrohimova Gulbadanbegim Shuhratjon qizi

NamDPI Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

E-mail: gulbadanbegimibrohimova2000@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalarni xulq modeli imitatsiyasi asosida rivojlantirish va unga doir tajribalar taxlili, amaliy natijalari, kamchilik va yutuqlari haqida so'z boradi. Shuningdek Albert Bandura va Skinner nazariyalarini amaliyotga tatbiq etish va bu jarayonni yurtimizdagi maktabgacha yoshdagi bolalarga tatbiq etishda duch kelinishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish yo'llari haqida, taqlid qilishda muammosi bo'lgan bolalar bilan ishlash metodikalari to'g'risida ma'lumotlar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: behaviorizm, modellashirish, ijtimoiylashuv, Skinner, Albert Bandura, Fredrik Leboyer, xulq, Vositachilik jarayonlari (Mediational Processes), kognitiv omillar, Jonli model (Live Model), Og'zaki ko'rsatma modeli (Verbal Instructional Model), Ramziy model (Symbolic Model), ABA terapiyasi

ADVANCED EXPERIENCES ON THE DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN BASED ON BEHAVIOR MODEL IMITATION

Ibrahimova Gulbadanbegim

NamSPI is a teacher of the Preschool Education Department

E-mail: gulbadanbegimibrohimova2000@gmail.com

Abstract: This article talks about the development of social skills in preschool children based on the imitation of a behavior model and the analysis of related experiences, practical results, shortcomings and achievements. Also, information is presented about the difficulties that may be encountered in applying the theories of Albert Bandura and Skinner and applying this process to preschool children in our country and ways to overcome them, as well as the methods of working with children who have problems with imitation.

Key words: behaviorism, modeling, socialization, Skinner, Albert Bandura, Fredrik Leboyer, behavior, Mediational Processes, cognitive factors, Live Model, Verbal Instructional Model, Symbolic Model, ABA therapy

ПЕРЕДОВОЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНЫХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА НА ОСНОВЕ ИМИТАЦИИ МОДЕЛИ ПОВЕДЕНИЯ

Ибрагимова Гульбаданбегим Шухратджон кизи.

НамГПИ – преподаватель кафедры дошкольного образования.

Электронная почта: gulbadanbegimibrohimova2000@gmail.com

Аннотация: В данной статье говорится о развитии социальных навыков у детей дошкольного возраста на основе подражания модели поведения и анализа связанного с ней опыта, практических результатов, недостатков и достижений. Также представлена информация о трудностях, с которыми можно столкнуться при применении теорий Альберта Бандуры и Скиннера и применении этого процесса к детям дошкольного возраста в нашей стране и путях их преодоления, а также о методах работы с детьми, имеющими проблемы с подражанием.

Ключевые слова: бихевиоризм, моделирование, социализация, Скиннер, Альберт Бандура, Фредрик Лебойер, поведение, опосредующие процессы, когнитивные факторы, Живая модель, Вербальная обучающая модель, Символическая модель, АВА-терапия.

Albert Bandura tomonidan ishlab chiqilgan “Ijtimoiy o’rganish nazariyasi” [1] odamlar boshqalarni kuzatish orqali o’rganishini ta’kidlaydi. Bu nazariya o’rganish jarayonida taqlid qilish, modellash va mustahkamlashning muhimligini ko’rsatadi. Shaxslar yangi xulq-atvorlarni faqat to’g’ridan-to’g’ri tajriba orqali emas, balki boshqalarni kuzatish va ularning harakatlari natijalarini ko’rish orqali ham o’zlashtirishi mumkin. Ijtimoiy o’rganish nazariyasi ko’pincha an’anaviy o’rganish nazariyasi (behaviorizm) va kognitiv yondashuv o’rtasidagi “ko’prik” sifatida tavsiflanadi. Buning sababi shundaki, u o’rganishda aqliy (kognitiv) omillarning qanday rol o’ynashiga e’tibor qaratadi. Skinnerdan farqli o’laroq, Bandura (1977) odamlar faol axborot ishlovchilar ekanligini va o’z xatti-harakatlari bilan uning natijalari o’rtasidagi munosabat haqida o’ylashini ta’kidlaydi. Ushbu nazariya ta’lim sohasida keng qo’llanilib, o’qituvchilar talabalar o’zlashtirishi kerak bo’lgan ko’nikma va xatti-harakatlarni namoyish qilish uchun modellash usulidan foydalanadilar.

Albert Bandura tomonidan ilgari surilgan ijtimoiy o’rganish nazariyasi boshqalarining xulq-atvorlari, qarashlari va hissiy reaksiyalarini kuzatish, modellash va taqlid qilish muhimligini ta’kidlaydi [1]. Ijtimoiy o’rganish nazariyasi insonning o’rganishi va xulq-atvoriga ta’sir qiluvchi atrof-muhit va kognitiv omillar qanday o’zaro ta’sir qilishini ko’rib chiqadi. Ijtimoiy o’rganish nazariyasida Albert Bandura (1977) klassik konditsionerlash va operant konditsionerlash kabi behavioristik o’rganish nazariyalari bilan rozilik bildiradi. Ammo u ikki muhim g’oyani qo’shadi:

- Stimul va javob o’rtasida vositachilik qiluvchi jarayonlar yuzaga keladi.
- Xulq-atvor atrof-muhitdan kuzatuv orqali o’rganiladi.

Vositachilik jarayonlari (Mediational Processes). Kognitiv jarayonlar ishlamay turib kuzatuv orqali o’rganish yuzaga kelolmaydi. Ushbu aqliy omillar o’rganish jarayonida vositachilik qilib, yangi javob olmasligini aniqlaydi. Shuning uchun, shaxslar avtomatik ravishda modelning xulq-atvorini kuzatib, uni taqlid qilmaydi. Taqlid qilishdan oldin ba’zi fikrlar bo’ladi va bu jarayon vositachilik jarayoni deb ataladi. Bu jarayon xulq-atvorni kuzatish (stimul) va uni taqlid qilish yoki qilmaslik (javob) o’rtasida sodir bo’ladi.

Bandura (1969, 1971, 1977) tomonidan to’rtta vositachilik jarayoni taklif etilgan [1]. Ushbu jarayonlarning har biri modelga duch kelganda taqlid qilish yuz beradimi yoki yo’qligini aniqlashda muhim ahamiyatga ega:

✓ E’tibor jarayonlari juda muhim, chunki faqatgina modelga duch kelish kuzatuvchilarning unga e’tibor berishini kafolatlamaydi (Bandura, 1972) [1]. Model kuzatuvchining qiziqishini jalb qilishi kerak, va kuzatuvchi modelning xulq-atvorini taqlid qilishga loyiq deb hisoblashi lozim. Bu xulq-atvor modellash tiriladimi yoki yo’qligini belgilaydi. Shaxs xulq-atvor va uning natijalariga e’tibor qaratishi va bu xatti-harakatning aqliy tasvirini hosil qilishi zarur. Xulq-atvor taqlid qilinishi uchun u bizning e’tiborimizni tortishi kerak. Biz kundalik hayotda ko’plab xulq-atvorlarni kuzatamiz, ammo ularning ko’pchiligi ta’kidlashga arzimaydi. Shuning uchun, e’tibor xulq-atvorning boshqalar tomonidan taqlid qilinishida nihoyatda muhim omil hisoblanadi.

✓ Bandura taqlid jarayonida saqlash jarayoniga e’tibor qaratgan, bunda shaxslar modelning xulq-atvorini ramziy shaklda ongida saqlaydi. Muvaffaqiyatli taqlid uchun kuzatuvchilar ushbu xulq-

atvorlarni ramziy shakllarda saqlab, ularni oson esda qoladigan shablonlarga faol ravishda tartibga solishlari kerak (Bandura, 1972)[1]. Xulq-atvor qanchalik yaxshi esda saqlanishi muhim. Xulq-atvor kuzatilishi mumkin, ammo har doim esda qolavermaydi, bu esa taqlid qilishga to’sqinlik qiladi. Shuning uchun, kuzatuvchi keyinchalik bajarishi uchun xulq-atvorning yodda saqlanishi juda muhimdir. Ijtimoiy o’rganishning ko’pi darhol sodir bo’lmaydi, shuning uchun bu jarayon ayniqsa muhimdir. Hatto xulq-atvorni ko’rib darhol takrorlash mumkin bo’lsa ham, unga murojaat qilish uchun yodda saqlash zarur.

✓ Bu model yaqinda namoyish etgan xulq-atvorni bajarish qobiliyatidir. Biz kundalik hayotda taqlid qilmoqchi bo’lgan ko’plab xulq-atvorlarni ko’ramiz, lekin har doim buni amalga oshira olmaymiz. Bizning jismoniy imkoniyatlarimiz cheklangan, shuning uchun hatto taqlid qilmoqchi bo’lsak ham, ba’zida buni uddalay olmaymiz. Bu bizning taqlid qilishga harakat qilish yoki qilmaslik haqidagi qarorlarimizga ta’sir qiladi. Masalan, 90 yoshli ayolni tasavvur qiling, u "Dancing on Ice" (muz ustida raqs) ko’rayapti. U bu ko’nikmaning jozibadorligini tushunadi, ammo jismonan buni bajara olmagan uchun taqlid qilishga urinmaydi. Harakatlarni qayta ishlab chiqarish jarayonlari kuzatilgan xulq-atvorlarning ichki ramziy tasvirlaridan foydalanib harakatlarni boshqaradi (Bandura, 1972). Kuzatuvchi bu ramzlarni ma’lumot sifatida ishlatib, xulq-atvorni ichki ravishda takrorlaydi, hatto u tashqi tomondan ko’rsatilmasa ham (Manz & Sims, 1981).

✓ Oxirgi bo’lib, motivatsion va mustahkamlash jarayonlari modelning harakatlarini taqlid qilish natijasidagi ijobiy yoki salbiy oqibatlarni anglashga taalluqlidir. Bu taqlid qilish ehtimolini oshirish yoki kamaytirishga olib keladi.

Albert Banduraning ijtimoiy o’rganish nazariyasi orqali aniqlangan kuzatuv orqali o’rganishning uch asosiy modeli:

1. Jonli model (Live Model): Xulq-atvorni amalda bajarayotgan haqiqiy odamni bevosita kuzatish.
2. Og’zaki ko’rsatma modeli (Verbal Instructional Model): Xulq-atvor haqida batafsil og’zaki tushuntirishni eshitib, keyin ushbu tavsif asosida harakat qilish.
3. Ramziy model (Symbolic Model): Kitoblar, filmlar, televizor yoki onlayn media kabi vositalar orqali o’rganish. Bu yerda xulq-atvor ko’rsatib beriladi, lekin bu bevosita emas.

Ushbu modellar orqali insonlar bilvosita (vicarious) o’rganishni amalga oshirishi mumkin — ya’ni, ular boshqalarning tajribalarini kuzatish orqali o’zlari bevosita ishtirok etmasdan o’rganadilar.

ABA terapiyasi bolalarda taqlid qilish qobiliyatlarini yaxshilash uchun turli usullardan foydalanadi. Ushbu usullar har bir bolaning ehtiyojlariga moslashtirilgan va tizimli tarzda amalga oshiriladi. Amaliy xulq-atvor tahlili (ABA) terapiyasi yuqori samarali, dalillarga asoslangan yondashuv bo’lib, u muayyan xatti-harakatlar, jumladan, ijtimoiy ko’nikmalar, muloqot, o’qish va akademiklarni, shuningdek, nozik motorli epchillik, gigiena, tashqi ko’rinish, uy qobiliyatlari, punktuallik va ish kompetensiyasi kabi moslashuvchan o’rganish ko’nikmalarini yaxshilashga qaratilgan. Chikagoda ABA terapiyasi autizm spektrining buzilishi (ASD) va boshqa rivojlanish buzilishlari bo’lgan bolalarga ijobiy ta’siri bilan keng tan olingan. ABA terapiyasi sezilarli o’zgarishlarga olib kelishi mumkin bo’lgan asosiy yo’nalishlardan biri bu taqlid va o’yin qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Bu ko’nikmalar bolalarning ijtimoiy rivojlanishi va atrof-muhit va tengdoshlari bilan muloqot qilish qobiliyati uchun juda muhimdir.

ABA terapiyasi, shuningdek, ijtimoiy o’zaro ta’sir va kognitiv rivojlanish uchun muhim bo’lgan o’yin ko’nikmalarini oshirishga qaratiladi. Ijtimoiy ko’nikmalar bolalarga boshqalar bilan ijobiy va mazmunli munosabatlarni shakllantirishda, shuningdek, ijtimoiy vaziyatlarni boshqarishda yordam berishda muhim ahamiyatga ega. Bola o’sib ulg’aygan sari boshqalarning yuz ifodalari va tana tilini o’qishni, ijtimoiy o’zaro munosabatlar qoidalariga rioya qilishni, boshqalarning nuqtai nazarini qabul qilishni, o’z fikrlari va his-tuyg’ularini yetkazishni, ijtimoiy ziddiyatlarni muhokama qilishni va boshqalar bilan birgalikda ishlashni o’rganadi.

Valdorf ta’limiga asos solgan Rudolf Shtayner yosh bolaning tabiati va rivojlanishini tushunish uchun boy meros qoldirdi, bu ota-onalarga bolaning butun tanasini, ongini, his-tuyg’ularini va ruhini oziqlantirishga yordam beradi.

Shtayner shunday deydi: “Kichkina bola yetti yoshga to’lgunga qadar, tishlari o’zgargungacha, mohiyatan taqlidchi bo’ladi. U atrofida nima qilinayotganini ko’rib, o’rganadi. Asosan, bolaning dastlabki yillarida sodir bo’lgan barcha harakatlar taqliddir.” Bu yosh bolaga qanday ta’sir qiladi - u nimaga taqlid qiladi? Hamma narsa. Har bir harakat, har bir ko’rish, tovush yoki boshqa hissiy taassurot, bolaning atrofida har bir his-tuyg’u bolaning ichki dunyosiga singib ketadi. Bolaning harakatlarida aniq taqlid qilinmasa yoki takrorlanmasa ham, bu taassurotlar bolaning asab tizimida o’chmas tarzda saqlanib qoladi va butun organizmning rivojlanishiga ta’sir qilishi mumkin. Yosh bolalarda kattalar taassurotlarini to’sib

qo'yadigan buferlar va filtrlar yo'q. Haqiqatan ham, chaqaloqlar taassurotlar oqimini to'xtatish uchun qila oladigan yagona narsa uyquga ketishdir.

Fransuz akusheri Fredrik Leboyer olib kirgan yangi tug'ilgan chaqaloqning hissiy tajribasini tushuntirgan nazariya Shtayner tomonidan 50 yil oldin tushuntirilgan. Unga ko'ra: "Hayotning birinchi davrida, tishlari o'zgarishidan oldin, bola, butunlay sezgi organidir. Buni biz juda tom ma'noda qabul qilishimiz kerak. Sezgi organining xarakterli tomoni nima? U atrof-muhitdan taassurotlarni qabul qiladi. Agar uning yonida biron bir dahshatli narsa sodir bo'lsa, masalan, g'azab paydo bo'lsa, u hatto bolaning qon aylanish tizimiga ham ta'sir qiladi.

Tegish hissi bilan bog'liq holda, ko'pchilik ota-onalar yangi tug'ilgan chaqaloq bilan teri bilan aloqa qilishning ahamiyatini tushunishadi. Va tobora ko'proq ota-onalar tabiiy tolalardan foydalanmoqdalar, chunki ular "nafas oladilar" va yangi tug'ilgan chaqaloqlarda toshmalarning oldini olishga yordam beradi. Jun, ipak va paxta kabi jonli manbalardan olinadigan tolalar nozik xususiyatlarga ega bo'lib, Shtayner ularni tananing energiyasini oshirish (yo'q qilish o'rniga) deb ta'riflagan.

Endi ko'plab bolalar bog'chalari issiqlik yo'qotilishining oldini olish uchun chaqaloqlarga shlyapalar (bosh kiyim) qo'yishadi. Aslida, birinchi yilda boshni yopishni davom ettirish qimmatlidir, chunki u chaqaloqning fontanellarini himoya qiladi. Teri ostidagi miya to'qimalari bo'lgan bu yumshoq dog'lar yopilishi uchun bir yarim yil vaqt ketishi mumkin. Shlyapa markaziy asab tizimini va chaqaloqning boshning yuqori qismidagi sezgir energiya markazini (toj chakra) himoya qiladi, u fontanellar yopilguncha ochiq qoladi.

Boshni yopish ham chaqaloq va yosh bolani to'g'ridan-to'g'ri quyosh nurlaridan himoya qilishning muhim usuli bo'lib, bu juda kuchli ta'sirga ega. Bu nazariya boshqa mamlakatlarda yaxshi ma'lum, bu yerda ko'pincha faqat Shimoliy Amerikaga tashrif buyuruvchilar o'z chaqaloqlarini faqat taglik bilan yugurishlariga ruxsat berishadi. Waldorf maktabgacha ta'lim muassasalari o'qituvchilari shlyapalarning foydali ta'sirini tasdiqlaydilar, chunki ular may va iyun oylarida bolalar quyoshdan shlyapa kiyganlarida, ular tashqi o'yinlardan kelganlarida kamroq yovvoyi va "o'zlarini yo'qotib qo'ymaydigan" bo'lishlarini aniqladilar.

Kuzatuv orqali o'rganish — bu ijtimoiy o'rganish nazariyasining muhim qismi bo'lib, bunda shaxslar boshqalarni kuzatish orqali xulq-atvorlarni o'rganib, qabul qiladi. Ushbu jarayon ko'pincha o'ziga o'xshagan, ijtimoiy mavqei yuqori, bilimli, mukofotlangan yoki mehribon shaxslarni modellashirish orqali yuz beradi. Bolalar atrofdagilarning turli xatti-harakatlarini kuzatadi.

Kuzatiladigan shaxslarga model deyiladi. Jamiyatda bolalar ko'plab ta'sirli modellarga o'rab olingan, masalan, oiladagi ota-onalar, bolalar televizoridagi qahramonlar, tengdoshlar guruhi do'stlari va maktabdagi o'qituvchilar. Ushbu modellar (ya'ni, kuzatilayotgan shaxslar) turli xulq-atvorlarga misol bo'lib xizmat qiladi, masalan: erkaklik yoki ayollikka xos xulq-atvorlar, ijtimoiy yoki aksincha – ijtimoiy bo'lmagan (pro va anti-sotsial) xulq-atvorlar va boshqalar. Bolalar ushbu odamlardan (modellardan) ayrimlariga e'tibor qaratib, ularning xulq-atvorini ongida kodlaydi (eslab qoladi). Keyinchalik, ular kuzatgan bu xulq-atvorni taqlid qilishi (ya'ni, nusxalashi) mumkin. Ular bu xatti-harakatni jinsga "mos" yoki "mos emas"ligidan qat'i nazar bajarishlari mumkin, lekin jamiyat tomonidan o'z jinsiga mos deb hisoblangan xulq-atvorni takrorlash ehtimolini oshiradigan bir nechta jarayonlar mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bandura, A. (1977). [*Social learning theory*](#). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
2. The first step is the role of the state curriculum in organizing the pedagogical process MH Asranbayeva, GS Ibrohimova Miasto Przyszłości 41, 269-270
3. IMPROVING THE PROCESS OF USING NEW ADVANCED PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN GS Ibrahimova INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN ...
4. Asranbayeva, M. X. (2020). Notoliq oilalarda maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining oziga xos xususiyatlari. Scientific Bulletin of Namangan State University, 2(4), 532-535.
5. Xalimjanovna, A. M. (2024). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiyaviy faoliyatlarni tashkil etishga zamonaviy yondashuv ta'lim bilan amaliyot integratsiyasi. Science and innovation, 3(Special Issue 31), 451-454.
6. Ibrohimova Gulbadanbegim Shuhratjon qizi MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IJTIMOIY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHDA O'YIN USULLARINI JORIY ETISHNING AMALIY JIHATLARI Namangan davlat pedagogika instituti "Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali 2025-yil 5-soni [Journal.NamSPI.UZ](#)

7. Ramziddin Tursunov. (2025). IJTIMOIIY ONG VA MA’NAVIYAT TUSHUNCHASI HAMDA UNING MAZMUN-MOHIIYATI. *Kelajak o’qituvchisi - Kelajak Bunyodkori*, 1(2), 36-40.

**ZAMONAVIY TA’LIMDA INSON ONGINING UYG’ONISHI: SUN’IY INTELLEKT,
REFLEKSIYA VA IJODIY TAFAKKUR INTEGRATSIYASI**

**Yomg’irova Durdona Begzod qizi
Choriyeva Nozima Farhod qizi**

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Turizm fakulteti, 2-kurs talabasi

yomgirovadurdona@gmail.com +998 88 672 14 06

nozimachoriyev@gmail.com +998 99 169 98 86

Ilmiy rahbar: Ochilova Xursanoy Mahmud qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Turizm fakulteti, Turizm kafedrası dotsenti

ochilovaxursanoy26@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy ta’lim jarayonida inson ongining uyg’onishi sun’iy intellekt, refleksiya va ijodiy tafakkur integratsiyasi kontekstida tahlil qilinadi. Muallif ta’limdagi texnologik yutuqlar va inson tafakkuri o’rtasidagi o’zaro ta’sirni ilmiy-falsafiy nuqtai nazardan yoritadi. Sun’iy intellektning tafakkurga ijobiy va salbiy ta’siri, refleksiya mexanizmining ahamiyati hamda ijodiy fikrlashning o’quv jarayonidagi roli ko’rib chiqiladi. Tadqiqot natijasida inson ongining uyg’onishi texnologik emas, balki ma’naviy va tafakkuriy inqilob sifatida talqin qilinadi. Shuningdek, ta’lim tizimini inson markaziga yo’naltirishga oid amaliy tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so’zlar: sun’iy intellekt, refleksiya, ijodiy tafakkur, ong, zamonaviy ta’lim, falsafa, tafakkur inqilobi, texnologik taraqqiyot.

**THE AWAKENING OF HUMAN CONSCIOUSNESS IN MODERN EDUCATION:
INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE, REFLECTION AND CREATIVE
THINKING**

**Yomg’irova Durdona Begzod qizi
Choriyeva Nozima Farhod qizi**

Students, Faculty of Tourism, Chirchik State Pedagogical University, 2nd year

yomgirovadurdona@gmail.com +998 88 672 14 06

nozimachoriyev@gmail.com +998 99 169 98 86

Scientific Supervisor: Ochilova Xursanoy Mahmud qizi

Associate Professor, Department of Tourism, Chirchik State Pedagogical University

ochilovaxursanoy26@gmail.com

Abstract: This article examines the awakening of human consciousness in modern education through the integration of artificial intelligence, reflection, and creative thinking. The author analyzes the interaction between technological progress and human cognition from both scientific and philosophical perspectives. The study explores the positive and negative effects of AI on thinking, the importance of reflection, and the role of creativity in the learning process. It concludes that the awakening of consciousness is not technological but a moral and intellectual revolution. Practical recommendations for human-centered education are also provided.

Keywords: artificial intelligence, reflection, creative thinking, consciousness, modern education, philosophy, cognitive revolution, technological development.

**ПРОБУЖДЕНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ:
ИНТЕГРАЦИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА, РЕФЛЕКСИИ И ТВОРЧЕСКОГО
МЫШЛЕНИЯ**

**Ёмгирова Дурдона Бегзод кизи
Чориева Нозима Фарход кизи**

Студентки 2 курса, Факультет туризма, Чирчикский государственный педагогический университет